

شورای سیاستگذاری حوزه های علمیه خواهران

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

معاونت پژوهش

فارس گراش مرکز تخصصی تفسیر و علوم قرآن الزهراء (علیها السلام)

عنوان

عوامل و موافع آمادگی مرگ از منظر

قرآن و روایات

استاد راهنمای

حجت الاسلام والمسلمین محمد عباس زاده جهرمی

استاد داور

حجت الاسلام والمسلمین عبدالحمید عارفیان

نگارنده

زهره محسن زاده

۱۳۹۷

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

ب.

الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي لَا يَبْلُغُ مِدْحَاتُهُ الْقَاتِلُونَ وَ لَا يُحْصَى نَعْمَاؤُهُ الْعَادُونَ وَ لَا يُؤَدَّى حَقُّهُ الْمُجَاهِدُونَ (الجاهدون)،
الَّذِي لَا يُدْرِكُهُ بُعْدُ الْهِمَمِ، وَ لَا يَنْأِلُهُ غَوْصُ الْفِطَنِ.

وَالصَّلٰةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى رَسُولِ الْخَاتُمِ الَّذِي بِهِ أَكْمَلُ اللّٰهُ دِينَهُ وَأَتَمَ نِعْمَتَهُ، وَ عَلٰى أَوْصِيَائِهِ وَ خَلْفَائِهِ، أَئِمَّهُ
الَّدِينِ وَهُدَاءُ السَّبِيلِ مَا دَامَتِ السَّمَاءُ ذَاتَ أَبْرَاجٍ وَالْأَرْضُ ذَاتِ فَجَاجٍ.

سپاس خدای را که حق ستایشش بالاتر از حد ستایشگران است و نعمت‌هایش فوق اندیشه‌ی شمارش‌گران حق جویان کوشان از ادای حقش، ناتوانند و همت‌های دور پرواز آدمیان از درک و احاطه‌ی به مقام شامخش نارسا و حوزه‌ی اعلای ربوبی‌اش از نفوذ هوشیاری هوشیاران، به دور است. و درود و برکات او بر رسول خاتمی که خداوند به واسطه ایشان دینش را کامل و نعمتش را به اتمام رسانید و تحیات او بر برگزیدگان و جانشینانش، پیشوایان دین و هادیان طریق، مادامی که آسمان با منزلگاه‌هایش و زمین با پهناوری و گستردگی‌اش پابرجا باشد، باد.

تقدیم

تقدیم به روان پاک چهارده مucchom (علیهم السلام) که بهترین عطاکنندگان امنیت، آرامش و برترین حافظ و نگهبان مرزهای اعتقادی بشریت بوده و هستند.

تقدیم به روح پاک پدرم که عالمانه به من آموخت تا چگونه در عرصه زندگی، ایستادگی را تجربه نمایم.

تقدیم به مادر مهربانم، آن که فروغ نگاهش و گرمی کلامش سرمایه جاودان زندگی من است.
و تقدیم به همسرم، که سایه مهربانيش سایه سار زندگیم می باشد، او که صبورانه مشکلات مسیر را برایم تسهیل نمود.

تقدیر و تشکر

حمد و سپاس خدای را که نعمت‌های فراوانی از جمله؛ توفیق تحصیل و فراغتی علوم و معارف اسلامی را به من ارزانی داشته، جا دارد از کلیه اساتید محترم و فاضل، خصوصاً سرکار خانم فقیهی مدیر محترم و خانم سبزواری، معاون پژوهش، که در طی دوره سطح^۳ و تدوین پایان‌نامه، بنده را جهت کسب علم و دانش یاری و مساعدت نمودند، و از استاد فرزانه، جناب حجت‌الاسلام والمسلمین محمدعباس‌زاده جهرمی و مشاور محترم جناب آقای محمدحسین مدبیر که با قبول راهنمایی‌های این پایان‌نامه و ارشادهای ارزنده این دو بزرگوار بر بنده منت‌نهادند و زحمات زیادی را صبورانه پذیرفتند و همچنین از همسر محترم و فرزندان عزیزم که در طول این مدت مرا یاری کرده‌اند صمیمانه تقدیر و تشکر می‌نمایم و برای همه عزیزان توفیق و عزّت روز افزون از درگاه ایزدمنان مسئلت می‌نمایم.

۲۲. طباطبائی، محمدحسین، *تفسیر المیزان*، ۲۰ جلدی، ترجمه محمد باقر موسوی همدانی، قم، دفتر انتشارات اسلامی، بی‌تا.
۲۳. ———، *حیات پس از مرگ*، قم، انتشارات اسلامی، ۱۳۶۰.
۲۴. طبرسی، فضل بن حسن، *تفسیر جوامع الجامع*، مترجم علی عبدالحمید و عبدالعلی صاحبی، ۵، چاپ چهارم، مشهد، آستان قدس رضوی، ۱۳۸۷.
۲۵. ———، *مجمع‌البیان*، ۶، چاپ سوم، تهران، انتشارات ناصر خسرو، ۱۳۷۲.
۲۶. طهرانی، محمدحسین، *معاد شناسی*، ۲، چاپ اول، قم، انتشارات حکمت، ۱۴۰۷ق.
۲۷. فلسفی، محمدتقی، *گفتار فلسفی «معاد از نظر جسم و روح»*، ۱، چاپ دوم، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۹.
۲۸. فیض‌کاشانی، محمدمحسن، *تفسیر صافی*، ترجمه جمعی از فضلای دوره‌ی عالی مرکز تخصصی تفسیر و علوم قرآن، ۲، چاپ دوم، قم، دفتر نشر نوید، ۱۳۸۵.
۲۹. محسن، قرائتی، *تفسیر نور*، ۹، چاپ اول، تهران، انتشارات مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، ۱۳۸۴.
۳۰. قمی، شیخ عباس، *زندگی پس از مرگ*، چاپ دوم، قم، انتشارات مسجد مقدس جمکران، ۱۳۸۷.
۳۱. ———، *مفاتیح الجنان*، چاپ دوم، قم، انتشارات روحانی، ۱۳۷۸.
۳۲. قرشی، علی اکبر، *قاموس قرآن*، ۷ جلدی، چاپ ششم، قم، دارالکتب اسلامیه، ۱۳۷۱.

۳۳. کییر، یحیی، جهان بینی و معارف تطبیقی، چاپ اول، قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۸.
۳۴. مجلسی، محمدباقر، آسمان و جهان، ج ۵، ترجمه محمدباقر کمره‌ای، چاپ اول، تهران، انتشارات اسلامیه، ۱۳۵۱.
۳۵. محمدی بوشهری، محمد، میزان الحکمه، ج ۱۱، چاپ هفتم، قم، دارالحدیث، ۱۳۸۶.
۳۶. محمدی نیا، اسدالله، لحظه جان دادن، چاپ اول، قم، سبط اکبر، ۱۳۸۲.
۳۷. مصباح یزدی، محمدتقی، انسان سازی در قرآن، قم، انتشارات موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی^(ره)، ۱۳۹۳.
۳۸. مصباح یزدی، محمدتقی، انسان سازی در قرآن، قم، انتشارات موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی^(ره)، ۱۳۹۳.
۳۹. _____ به سوی خود سازی، چاپ چهارم، قم، انتشارات موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی^(ره)، بی‌تا.
۴۰. _____ بر درگاه دوست، چاپ سوم، قم، انتشارات موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی^(ره)، ۱۳۹۲.
۴۱. _____ جامی از زلال کوثر، چاپ پانزدهم، قم، انتشارات موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی^(ره)، ۱۳۹۲.
۴۲. _____ عقاید اسلامی، ج ۳، چاپ اول، قم، دارالتلیفین، ۱۳۷۸.
۴۳. مطهری، مرتضی، مجموعه آثار، ج ۲، چاپ نهم، قم، صدر، ۱۳۷۳.
۴۴. مظاہری، حسین، معاد در قرآن، قم، انتشارات شفق، ۱۳۶۴.

٤٥. مکارم شیرازی، ناصر، *تفسیر نمونه*، ۲۷ جلدی، چاپ نوزدهم، تهران، انتشارات دارالکتب اسلامیه، بی‌تا.
٤٦. ———، *پیام قرآن*، ج ۵، چاپ پنجم، تهران، دارالکتب اسلامی، ۱۳۷۷.
٤٧. ———، *پیام امام امیرالمؤمنین علی (علیه السلام)*، ج ۲، چاپ سوم، تهران، دارالکتب اسلامیه، ۱۳۷۵.
٤٨. موسوی خمینی^(ره)، روح الله، *چهل حدیث*، چاپ اول، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی^(ره)، ۱۳۷۱.
٤٩. ———، *روح الله، صحیفه امام*، ج ۲۰، چاپ اول، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی^(ره)، ۱۳۶۸.
٥٠. موسوی لاری، سید مجتبی، *مبانی اعتقاد در اسلام*، ج ۳، قم، نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۶۱.
٥١. هاشمی، علی، *پرسمان قرائی معاد*، چاپ سوم، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۵.
٥٢. هاشمی رفسنجانی، اکبر، *فرهنگ قرآن*، ج ۱۸، قم، چاپ دوم، بوستان کتاب، ۱۳۸۶.
- منابع عربی**
١. ابن طاووس، علی بن موسی، *منجح الدعوات و نهج العبادات*، چاپ اول، تهران، موسسه الافق، ۱۳۸۰.
  ٢. ابن فارس، احمد، *معجم مقاييس اللغة*، ج ۲، چاپ اول، قم، مكتبه الاعلام اسلامی، ۱۴۰۴ق.

٣. ابن منظور، محمد بن مكرم، لسان العرب، ج٧، چاپ سوم، بیروت، موسسه تحقیقات و نشر معارف اهل بیت (علیهم السلام)، ۱۳۰۸ق.
٤. احسانبخش، صادق، آثار الصادقین، ج٦، چاپ اول، گیلان، ستاد برگزاری نماز جمعه، ۱۳۷۴.
٥. الامدی التمیمی، عبد الواحد، غررالحكم و دررالحكم، چاپ چهارم، قم، موسسه دارالکتاب اسلامی، ۱۴۲۹ق.
٦. اصفهانی، راغب، مفردات الفاظ القرآن، چاپ اول، بیروت، نشر ذوی القربی، ۱۴۱۶ق.
٧. طوسی، محمد بن حسن، الامالی، قم، چاپ اول، دارالثقافه، ۱۴۱۴ق.
٨. طوسی، محمدحسن، مصباح المجتهد، ج١، بیروت ، انتشارات فقه الشیعه، ۱۴۱۱ق.
٩. طبرسی، فضل بن حسن، تفسیر جوامع الجامع، جلد ۱، چاپ اول، تهران، دانشگاه تهران و مدیریت حوزه علمیه قم، ۱۳۷۷ق.
١٠. عیاشی، محمد بن مسعود، تفسیر العیاشی، ج١، چاپ اول، قم، موسسه البعله، ۱۳۸۰ق.
١١. کلینی، محمد بن یعقوب بن اسحاق، الكافی، ۶جلدی، چاپ چهارم، تهران، انتشارات علمیه الإسلامية، ۳۲۹ق.
١٢. فراهیدی، خلیل بن احمد، العین، ج٢، چاپ دوم، قم، موسسه دارالهجرة، ۱۴۰۹ق
١٣. قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر القمی، ج١، قم، دارالکتاب، قرن سوم، ۱۳۶۷ق.
١٤. قمی، ملا فتح الله، خلاصه المنهج، ج٣، تهران، انتشارات اسلامیه، ۱۳۷۳ق.

١٥. عباس، قمی، سفینه البحار و مدينة الحكم و الآثار، ج ٤، چاپ دوم، مشهد، انتشارات بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی، ١٣٨٤
١٦. مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار الجامعه لدرر أخبار الأئمه الأطهار (عليهم السلام)، بیروت، انتشارات دارالاحیاءالتراث العربی، ١٤٠٣ق.
١٧. هاشمی خوبی، میرزا حبیب‌الله، منهاج البراعة فی شرح نهج البلاغه، ٢١ جلدی، تهران، مکتبة الاسلامیة، ١٤٠٠ق.
١٨. انصاریان، حسین، www.Erfan.ir
١٩. <https://razavi.aqr.ir>
٢٠. www.shafaqna.com